

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра японської філології

Курсова робота
з японської філології на тему:
**«ЛЕКСИКА СУЧАСНИХ МУЗИЧНИХ ТЕКСТІВ В ЯПОНСЬКІЙ
МОВІ»**

Допущено до захисту

«___» _____ 2023 року

Студентки групи Пяп 01-19
факультету сходознавства
освітньої програми
Японська мова і література та
переклад, західноєвропейська мова
за спеціальністю 035 Філологія
спеціалізацією 035.069 Східні мови
та літератури (переклад включно),
перша – японська

Пальчик Віри Віталіївни

Науковий керівник:
**кандидат педагогічних наук,
доцент**

Свердлова Тетяна Геннадіївна

Національна _____

шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС

КИЇВ – 2023

Зміст

Вступ.....	3
Розділ 1 Теоретичні засади дослідження музичної лірики в японській мові.....	5
1.1 Необхідність вивчення текстів пісень з точки зору лінгвістики.....	5
1.2 Особливості японських музичних текстів.....	7
1.3 Складнощі та особливості аналізу японських музичних текстів. Пояснення дослідження.....	10
Розділ 2 Дослідження змісту японських пісень.....	13
2.1 Морфологічний аналіз лексики пісень Йонедзу Кенші.....	13
2.2 Аналіз ліричних тем, описаних в піснях Йонедзу Кенші.....	17
2.3 Аналіз текстів інших японських артистів.....	20
Висновки.....	26
Анотація.....	29
Список використаних джерел.....	30

ВСТУП

За останні сто років японська музика змінювалася кардинально, зазнаючи великого впливу від іноземних артистів. Та не дивлячись на це, виключно японські особливості в популярних піснях також розвинулися та вдосконалилися. Вважається, що поп-музика є одним із найпопулярніших жанрів в Японії. Особливо велику увагу привертає до себе лексика, яка використовується в цих піснях, і яка вважається особливо складною в розумінні. В даній роботі ми прагнемо визначити, які саме особливості має лексика сучасних японських пісень.

Актуальність теми. На даний момент сучасні японські пісні майже не досліджуються з боку лінгвістики. Японська музика постійно змінюється та розвивається, через що може скластися враження, що її дослідження буде швидко втрачати свою актуальність. Проте ми вважаємо, що саме через це слід звертати увагу на лірику японських пісень та проводити періодичні дослідження, щоб визначити зміни в самій мові та суспільстві Японії. Особливо велику увагу слід привернути на це іноземним дослідникам, які працюють з японською мовою як з іноземною, оскільки аналіз сучасних ліричних японських текстів надасть змогу краще зрозуміти особливості мови. Результати дослідження дадуть можливість поглибити розуміння в японській музиці та культурі японців, а також збагатити лексичний запас українських дослідників японської мови.

Мета даної курсової роботи полягає у визначенні особливостей лексики сучасних японських пісень.

Основними завданнями даної роботи є:

1. Визначити типи лексики, яка використовується в японських піснях;
2. Проаналізувати характерні риси вживання лексичних виразів в музичних текстах;

3. З'ясувати, які проблеми та особливості японського суспільства можуть відобразитися у лексиці сучасних японських пісень;

Об'єктом дослідження є тексти пісень сучасних японських артистів та лексика цих текстів.

Предметом дослідження є особливості використання японської музичної лексики.

За матеріал дослідження були обрано 20 пісень 11 сучасних японських артистів (10 пісень з творчості Йонедзу Кенці, одного з найпопулярніших сучасних співаків, а також 10 пісень інших 10 артистів, які будуть порівнюватися задля визначення спільних рис, які б характеризували особливості саме японської лірики, а не особливості кожного артиста).

Методи дослідження:

1. Аналіз теоретичних праць із поданої теми;
2. Аналіз літератури та текстів японських пісень;
3. Морфологічний аналіз;
4. Корпусний аналіз;

Робота складається зі вступу, двох розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (17 найменувань). Загальний обсяг роботи – 31 сторінок (обсяг основного тексту – 20 сторінок).

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛІРИКИ МУЗИЧНИХ ТЕКСТІВ

1.1. Необхідність вивчення музичних текстів з точки зору лінгвістики

На сьогоднішній день лінгвістика приділяє незначну увагу вивченню музичної лірики, хоча це все ще вважається рівноправними текстами художнього стилю. Ми вважаємо, що вивчення даної лірики принесе великий вклад у розвиток лінгвістики та поглиблення наших знань та розумінь про іноземні мови. На підтримку цього припущення хочемо навести приклади дослідження зарубіжних психологів та лінгвістів, які визначили роль музики в соціумі та важливість музичних текстів в повсякденному житті.

Психологи Гондзало Баррадас та Лаура Сакка визначили, що музична лірика має вплив на емоційне сприйняття самої пісні, проте це сприйняття різнилося в залежності від культурного походження людини. [5] Дослідження Баррадаса також показало, що люди з однієї країни можуть отримувати дуже сильний емоційний вплив від музичних текстів (тобто відчувати сум або радість від прослуховування саме тексту, а не мелодії), коли як представники іншої культури взагалі можуть не показувати інтересу до змісту пісні. З цього результату ми розуміємо, що музична лірика є дуже делікатною у сприйнятті, вона різниться в кожній культурі та виконує свою особливу роль в залежності від країни. Звідси ми можемо зрозуміти, чому часто перекладачі стикаються зі складнощами перекладу таких текстів. Адже в такому випадку від перекладача вимагатимуться не тільки глибокі знання мови перекладу та оригіналу, а й розуміння їх

емоційного навантаження, яке швидше за все буде відрізнятися в залежності від мови.

Про поєднання культурних норм з музичними текстами розмірковував і Ф. Розбаум, який у своїй роботі вказав, що музична лірика є відображенням соціальних норм, традицій та складу мислення культури співака [10]. Б. Морлінг також визначив, що музичний текст є культурним продуктом, і особливо він відрізняється в культурах Заходу та Сходу. Він визначив, що, наприклад, китайські пісні передають ідеї колективізму та колективістського мислення, коли як пісні американських артистів були направлені на індивідуалізм. [9] Звідси ми можемо зробити припущення, що японські пісні, які будуть досліджуватися в даній роботі, також матимуть більш колективістські ідеї, проте ми плануємо це визначити вже в практичній частині.

І наостанок, як зазначила О. Ковалева, пісні можна розглядати як живе джерело вивчення мови та культури. У художньому відображенні текстів пісень містяться головні моральні цінності та стереотипи нації, відображається її свідомість на певному історичному етапі розвитку. Таким чином, вивчення та прослуховування іноземних пісень, їх аналіз, допомагає іноземцям розуміти інші країни не лише мовно, але й культурно [7].

Отже, шляхом вивчення емоційного навантаження ліричних текстів ми можемо чітко виокремити особливості сприйняття носіями своєї мови задля кращого та чіткішого розуміння особливостей їх культури та перекладу цієї мови навіть в тих сферах, які не поєднані з художнім стилем або музикою.

Як ми побачили, існує певна кількість досліджень, які акцентують увагу на важливій ролі музичного тексту в контексті культури. Проте досліджень, які б детально пояснювали ці особливості культури шляхом аналізу таких текстів, ми не змогли знайти в достатній кількості. Саме тому, в даній роботі ми плануємо більш детально проаналізувати тексти сучасних

японських пісень, щоб відокремити конкретні особливості японців, їх світосприйняття та особливості використання мови задля передачі певних емоцій.

1.2. Особливості японських музичних текстів

В даній роботі ми в широкому масштабі проаналізуємо особливості сучасних японських музичних текстів, тобто особливості популярних пісень. Цей стиль є найрозповсюдженішим в Японії на даний момент, що дозволяє нам припустити актуальність соціальних проблем, які освітлюються в даній ліриці. Звідси, ми вважаємо його найбільш придатним для аналізу в даній роботі.

Згідно зі Всесвітньою енциклопедією японського видавництва Хейбонца, популярна музика - це музика, орієнтована розважати слухача. Вона виражає радість, гнів, печаль, задоволення та інші емоції з повсякденного життя людей. Іншими словами, це музика, яка використовує унікальні тексти, засновані на звичайних людських емоціях, які може зрозуміти кожен. Вона широко поширена по всьому світу, проте має свої особливості в залежності від країни. [12]

Популярна музика включає в себе багато різних жанрів. Це не тільки жанр поп-музики, але й реп, рок, джаз та багато інших жанрів. Різні жанри мають різні мелодії та ритми, але початковою спільною рисою популярної музики є повсякденні, легкі для сприйняття тексти пісень (хоча зараз цей стиль розвинувся до висвітлення більш серйозних проблем).

Після Другої світової війни Японія познайомилася із західною музикою і впровадила її в японське суспільство. Беззаперечно, ця музика зазнала

впливу японізації, що призвело до появи унікальної японської форми популярної музики.

На початку, японці запозичили в американських артистів ритм та структуру і спробували додати до них японську лірику. Проте з цим з'явилося декілька проблем, оскільки початковий ритм був створений для англійського тексту, а японські мовні структури не підходили за розміром до жвавих іноземних ритмів. Саме тоді японська сторона вирішила пожертвувати гарно структурованим текстом з глибоким значенням, змінюючи лірику на більш просту, яка б слугувала лише підтримкою мелодії та голосу співака. Така ситуація була в другій половині 20 століття [17]. Проте схожі дослідження більш пізніх етапів розвитку японської лірики ми знайти не змогли, тому ми зробимо лише припущення, що з часом музичні структури розвивалися та змінювалися разом із структурою музичної лірики, тому на сьогоднішній день скоріше за все вона матиме інші характеристики.

Морі Казума з Осацького університету (Японія) провів дослідження на особливості сприйняття музичних текстів японською молоддю. Він визначив, що під час повсякденного прослуховування музики, японці багато уваги акцентують саме на лірику. Причиною цього є те, що в японських піснях часто розповідь йде від першої або другої особи, що допомагає слухачу відчувати зв'язок зі змістом пісні і уявити себе на місці головного героя. [16]. Схоже дослідження було проведено і серед шведських студентів, проте тоді результати показали, що жителі Швеції не приділяють великої уваги змісту пісень, роблячи більше акцент на мелодії [6]. З цього ми можемо зробити висновок, що японці приділяють увагу до тексту пісні більше ніж певні представники західної культури. А це підкреслює важливість подальших досліджень лірики японських пісень задля кращого розуміння японського світосприйняття.

Професори університету Кіото, Юкіко Учїда та Ігор Де Алмеїда, визначили, що в залежності від країни кількість слів на позначення позитивних емоцій різниться. Так вони встановили, що в текстах японських пісень переважає нейтральна лірика, далі йдуть слова позитивного характеру, після чого останніми стоять слова на позначення негативних реалій [2]. Це пояснюється тим, що в японській культурі найбільше цінується нейтрально забарвлена лексика зі збалансованим емоційним забарвленням, яка не насичена надмірними емоціями [8]. Адже вважається, що ця надмірність може негативно відбитися на стосунках з оточуючими людьми. Звідси ми бачимо, наскільки важливою є гармонія в японському суспільстві, яка відображається і в японській ліриці.

Як висновок ми можемо сказати, що впродовж багатьох десятиліть японська популярна музика змінювалася та розвивалася, зазнаючи впливу особливостей японського суспільства, що призвело до появи певних ліричних особливостей, які притаманні лише японським музичним текстам. Той факт, що японці приділяють велику увагу до змісту пісні дає нам підстави вважати, що ліричні тексти мають тісний зв'язок з сучасними японськими реаліями. Через дослідження цих текстів ми можемо поглибити свої знання в розумінні японців.

Хоча й вважається, що перші форми популярної японської музики не приділяли увагу глибокому ліричному тексту, ми плануємо дослідити цей факт в даній роботі та перевірити характеристики сучасної лірики.

Разом з цим ми хочемо зробити акцент на емоційному навантаженні японських текстів на базі попередніх досліджень та перевірити актуальність результатів цих досліджень в наш час. Ми вважаємо, що разом із зміною епохи, характер музики також може змінюватися, впливаючи на емоційне навантаження лірики. Тому, ми прагнемо перевірити, чи й досі нейтральна лірика є передовою в японських піснях.

1.3. Складнощі та особливості аналізу японських музичних текстів. Пояснення дослідження.

Згідно із дослідженнями Міви Хамади, в сучасних японських піснях переважає лексика вище середнього рівня складності, що робить прослуховування та аналіз японських пісень складним для іноземних дослідників та тих, хто просто цікавиться японською мовою. У більшості своїх випадків музична лексика відрізняється від лексики повсякденного вжитку, хоча й вважається, що популярні пісні використовують усім зрозумілі слова. [15]

Саме тому заради більш зручного та ефективного аналізу ми вирішили скористатися онлайн програмою «Webchamame», яка допомагає розподілити слова з будь-якого японського тексту за частинами мови.[13] Ця програма ділить речення на морфеми і виводить їх у вигляді таблиці Excel. Таким чином нам буде набагато простіше знаходити та визначати слова з потрібних частин мов. Для отримання результату в цьому дослідженні ми розглянемо частоту найпоширеніших слів у текстах пісень, щоб пояснити загальну тему пісні та особливості лексики, яку часто використовують японські співаки. Для цього ми використаємо морфологічний аналіз, щоб проаналізувати тексти пісень, розбивши їх на найменші частини. «Webchamame» як раз і вважається онлайн-інструментом, який може автоматично виконувати морфологічний аналіз мови.

Морфологічний аналіз - це процес поділу речень на морфеми, які є найменшими мовними одиницями, задля визначення їх частин мови, синтаксичної функції тощо. [1] Використовуючи онлайн програму, ми введемо слова у підпорядковану таблицю, як показано в Таблиці 1.1 (для прикладу ми обрали уривок із пісні «Lemon» співака Йонедзу Кенці).

Таблиця 1.1

書字形	夢	なら	ば	どれ	ほど	よかつ	た	でしょう		
品詞	名詞	助動詞	助詞	代名詞	名詞	形容詞	助動詞	助動詞		
頻度	2					1				
書字形	未	だ	に	あなた	の	こと	を	夢	に	見る
品詞	副詞	助動詞	助詞	代名詞	助詞	名詞	助詞	名詞	助詞	動詞
頻度				11				2		2
書字形	忘れ	た	物	を	取り	に	帰る	よう	に	
品詞	動詞	助動詞	名詞	助詞	動詞	助詞	動詞	助詞	助動詞	
頻度	3		1		1		3			
書字形	古び	た	思い出	の	埃	を	払う			
品詞	動詞	助動詞	名詞	助詞	名詞	助詞	動詞			
頻度	1		1		1		1			

Тепер ми б хотіли пояснити метод аналізу після поділу речень на найменші одиниці. Дослідники виділяють в японській мові такі частини мови: самостійні слова (іменники, дієслова, прикметники і прислівники) і службові слова (займенники, сполучники, допоміжні дієслова тощо). У цьому дослідженні ми зосередимося лише на чотирьох частинах мови, які надають найбільше смислового навантаження тексту: це іменники, дієслова, прикметники і займенники, які будуть вказувати на персонажів пісень.

Наприклад, як ми можемо побачити з таблиці вище, ми помістили першу строфу пісні “Lemon” співака Йонедзу Кенці в “Webchamame”. Текст пісні, введений в інструмент, виглядає наступним чином:.

夢ならばどれほどよかったでしょう

未だにあなたのことを夢に見る

忘れた物を取りに帰るように

古びた思い出の埃を払う

Інструмент розподілив усі слова на найменші одиниці, що допомогло нам набагато швидше виділити ті частини мови, які нас цікавлять в цьому дослідженні (іменники, дієслова, прикметники та займенники). Ці слова було виділено зеленим кольором для швидшого сприйняття.

Наступним кроком ми спробували порахувати кількість разів, коли ці слова з'являлися в пісні «Lemon» та підпорядкувати їх за кількістю, як наведено в Таблиці 1.2

Таблиця 1.2

Слово	К-сть використань	Переклад
あなた	11	ти
忘れた	3	забув
帰る	3	повертатися
夢	2	мрія
見る	2	дивитися
物	1	річ
取り	1	брати
古びた	1	постарів
思い出	1	спогад
埃	1	пил
払う	1	збирати

Для початку, якщо не дивитися на кількість разів використання слова в тексті, а лише проаналізувати значення цих слів можемо побачити, багато слів з тексту описують минуле (“спогад”, “забув”, “пил” і “постарів”).

Якщо подивитися на кількість використання слів, то бачимо, що займенник “ти” є словом з найвищою частотою в цій пісні. Коли ми подивимося на зв'язок між “ти” та виразами, які стосуються минулого, такими як “спогади”, ми можемо припустити, що головний

герой пісні звертається до осіб, яких він зустрічав у минулому, і ніби веде діалог з ними в пісні.

Таким чином ми плануємо проаналізувати повністю 20 пісень 11 японських авторів та відзначити особливі лексеми та теми, які можна часто зустріти в японських піснях.

РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ЗМІСТУ ЯПОНСЬКИХ ПІСЕНЬ

2.1. Морфологічний аналіз лексики пісень Йонедзу Кенші

Для початку хочемо пояснити логіку вибору співаків, чия творчість буде оглядатися в даній роботі. Задля аналізу сучасних тенденцій ми вирішили вибрати найпопулярніших сучасних артистів Японії, які входять до чартів з найбільшою кількістю прослуховувань (на основі рейтингу музичного журналу Billboard та сервісу Spotify)[3], [11]

На основі цих рейтингів ми обрали Йонедзу Кенші (米津玄師) як найпопулярнішого співака, завдяки чому хочемо зокрема зосередити нашу увагу на його творчості. Дослідивши особливості текстів цього співака ми плануємо порівняти ці особливості з іншими 10 сучасними співаками, щоб виокремити спільні особливості, які об'єднують японських артистів.

В цьому підрозділі ми хочемо зосередитися на лексиці пісень саме Йонедзу Кенші. Багато його пісень набули популярності з 2017 року. Він вважається одним з провідних співаків сучасної японської популярної музики. Його пісні, згадані нижче в Таблиці 2.1, були обрані для аналізу на основі рейтингу найчастіше завантажуваних пісень на Spotify, відомому в усьому світі музичному стрімінговому сервісі.

Таблиця 2.1

Назва пісні	К-сть завантажень
ピースサイン	95,5 мільйонів
打上花火	75 мільйонів
Lemon	68 мільйонів
関電	46 мільйонів

馬と鹿	21 мільйонів
Loser	18 мільйонів
Flamingo	16,8 мільйонів
Orion	13 мільйонів
灰色と青	12, 8 мільйонів
アイネクライネ	7 мільйонів

Аналіз текстів цих десяти найвідоміших пісень Йонедзу Кенці, виконаних «Webchamame», показав, що існує всього 35 слів, які з'являються декілька разів в його різних піснях. Тобто це такі слова, які з'являлися в одній, двох або більше піснях і вживалися три або більше разів. Однак у цьому дослідженні ми аналізували лише найважливіші слова, які зустрічаються у двох або більше піснях, а слова, які часто зустрічалися тільки в одній пісні були опущені. Таким чином, було проаналізовано дев'ять слів. Таблиця 2.2 показує їх частоту використання: слова в першому рядку (позначені червоним кольором) - це назви пісень, а слова в першому стовпчику (синього кольору) - слова, які найчастіше використовуються в текстах Йонедзу Кенці.

Таблиця 2.2

単語	ピースサイン	打上花火	Lemon	感電	馬と鹿	Loser	Flamingo	灰色の青	Orion	アイネクライネ	頻度
あなた			11				3		4	12	30
今			4			4		12			20
君	8	4						5			17
僕	8			3	3				3		17
私			6							8	14
笑う	4						4				8
日	4		4								8
呼ぶ					4					4	8
夜		4		3							7

Якщо ми подивимося на цю таблицю, то ми зрозуміємо, що найуживанішим словом є займенник *あなた* «ти». Слова *僕* «я» та *君* «ти»

також дуже часто вживаються, тому спочатку розглянемо вживання займенників.

Усі пісні Йонедзу Кенці, проаналізовані в цьому дослідженні, написані від першої особи. Думки головного героя є центральними. Часто використовуються вирази, що описують стосунки з іншими людьми, які позначають *あなた* чи *君* («ти»). Однак вирази, що описують характеристики людини, такі як особистість персонажа, використовуються доволі рідко, тому важко чітко зрозуміти, що це за людина, яка оспівується в тексті. Опис не зосереджується на характері описуваного персонажа, а головний герой частіше розповідає слухачеві про те, які він/вона має стосунки з цією людиною, і як його/її свідомість реагує на цю людину.

Автор пісень не описує своїх персонажів докладно, що дозволяє слухачам імпровізувати та створювати свої власні уявлення про персонажів та стосунки між ними. Тобто це означає, що значення таких слів, як *あなた* та *君*, може бути ширшим. Наприклад, у пісні «Lemon» присутні два персонажі, і хоча багато людей вважають, що пісня про романтичні стосунки, згідно з інтерв'ю Йонедзу Кенці в Music Natalie, ця пісня про пам'ять його покійного дідуся.[14] Весь цей підхід до створення музики дозволяє автору передавати емоції та почуття, пов'язані зі стосунками, у своїх текстах.

Окрім займенників, іншими часто вживаними частинами мови є іменники на позначення часу. У Таблиці 2.2 можна знайти три слова: *日* «день», *今* «зараз» і *夜* «ніч». Коли використовуються слова «день» і «ніч», разом з ними часто показуються зростання і зміни в житті головного героя, завдяки або через події, що відбуваються в цей час. Наприклад, такі вирази, як 「泣いた日の夜」 (Переклад: ніч коли я плакав; пісня «ピースサイン») або 「あの日の苦しみと悲しみ」 (Переклад: біль і смуток того дня; у пісні «Lemon»), відображають сумні періоди в житті героя. Згадуючи такі часи в

минулому, герой намагається зосередитися на собі теперішньому і розповісти про своє духовне зростання.

Подібно до займенників, в піснях, де використовуються іменники на позначення часу, не надаються деталі того, що відбувалося в той час. Слухач починає сам обдумувати ці події на основі емоцій та думок, які описує головний герой. Візьмемо, наприклад, пісню «Lemon», де вираз «あの日» (того дня) з'являється в тексті кілька разів, але герої не розповідають, що насправді сталося того дня. Ми отримуємо уявлення про емоції лише з таких виразів, як наприклад «あの日の苦しみ» (сум того дня). Завдяки такому не детальному поясненню ситуації, слухач може вільно уявити її лише з опису почуттів. Можливо таким чином передбачається, що слухач має уявити почуття, про які співається, на основі власного досвіду, що робить його ще ближчим до змісту пісні. Якщо поглянути на тексти пісень з цієї точки зору, то стає зрозуміло, що Йонедзу Кенші більше уваги приділяє внутрішньому духовному світу, ніж зовнішньому.

Спробуємо розглянути конкретно які саме почуття передують в піснях Йонедзу Кенші. Вирази на позначення сумних емоцій використовуються в усіх десяти проаналізованих піснях. Це такі вирази, як 悲しい «сумно», 死ぬ «вмирати», 泣く «плакати», 痛い «боляче» тощо. З іншого боку, вирази щасливих емоцій, такі як 喜ぶ «радіти», 愛する «любити», 笑う «сміятися» тощо, з'являються лише в шести з десяти пісень. З цього можна зробити два висновки. По-перше, всі людські емоції - і смуток, і радість - відіграють важливу роль у текстах Йонедзу. Також було виявлено, що сум відіграє найважливішу роль, оскільки згадується в усіх його творах. Часто порушуються ще глибші питання, такі як психічний стан людини та почуття спричинені трагічними подіями.

Підсумовуючи, ми могли б зробити висновок на основі часто вживаних займенників 僕 «я» та あなた «ти», що пісні Йонедзу Кенші часто

зосереджені на стосунках між двома людьми, іншими словами, на коханні, але виявляється, що ці слова використовуються в текстах у ширшому сенсі людських стосунків. Поряд з питанням стосунків між двома закоханими, Йонедзу Кенці також зосереджується на стосунках між собою та суспільством і досліджує свою роль як члена суспільства. Однією з особливостей пісень Йонедзу Кенці є те, що навіть у піснях про кохання проглядаються філософські ідеї.

2.2. Аналіз ліричних тем, описаних в піснях Йонедзу Кенці

У цьому підрозділі ми хотіли б підсумувати теми, які найчастіше піднімає Йонедзу Кенці у своїх піснях. Звичайно, пісні мають різноманітну тематику, але їх можна розділити на дві основні теми. Це теми «стосунків» та «самопізнання». Ми хотіли б проаналізувати ці теми, ґрунтуючись на ключових словах, які в них зустрічаються. Наприклад, висловлювання, в яких є два персонажі, і головний герой розповідає іншій людині про свої проблеми і надії, а також висловлювання думок про інших людей, ми будемо розглядати як ключові слова для теми «людські стосунки». З іншого боку, риторичні запитання, думки про себе (наприклад, вираження саморефлексії на кшталт «独りが怖い僕» («Я боюся бути самотнім») або «変わっていく僕» («Я змінююсь») з пісні «ピースサイン»), думки про своє майбутнє та спогади про минуле; тобто тексти, в яких герої зосереджуються на собі, ми будемо вважати за «самопізнання». Звичайно, ці дві теми тісно пов'язані між собою, адже в будь-яких стосунки одне впливає на інше. Як наслідок, обидві теми часто з'являються в одній пісні.

Аналіз теми «стосунків» показує наступне. Характер стосунків, про які співається, може трактуватися по-різному в залежності від слухача.

Оскільки в пісні завжди є лише двоє персонажі, природно припустити, що в цих піснях піднімається питання «романтичних стосунків». Проте як було вказано в 2.1 підрозділі, стосунки не обмежуються лише «романтичними відносинами». Давайте тепер розглянемо більш конкретно, про які саме аспекти стосунків говорить Йонедзу Кенці.

Взаємовідносини між людьми виражені у всіх піснях співака. У двох з десяти пісень звучить тема діалогу з минулим «я», спогади про себе в дитинстві та порівняння себе з теперішнім «я». Але якщо на це подивитися з точки зору головного героя, для нього існує два персонажі, минуле «я» і теперішнє «я», які є однією людиною, але думають і бачать світ по-різному. Тому ці пісні ми також віднесемо до розділу «стосунки».

Пісні, які описують стосунки з іншими, а не з самим собою, можна розділити на дві менші теми: «кохання» (до якого також ми віднесли «втрачене/нероздільне кохання») та «я і суспільство». Романтичні взаємини оспівуються в шести піснях, що становить 60% проаналізованих пісень, тому можна стверджувати, що ця тема є найчастіше оспівуваною темою Йонедзу Кенці. Проте у всіх цих піснях кохання виражається в дещо негативному аспекті. Зокрема, у п'яти піснях основна увага приділяється спогадам про минулих коханих, розставання і сумні почуття після цього. І лише в шостій пісні (під назвою «アイネクライネ») оспівується щасливий щасливі часи з коханою людиною. Проте темою цієї пісні є не тема щасливого кохання, а тривога через втрату цього щастя. Перше речення пісні починається словами «あたしあなたに会えて本当に嬉しいのに当たり前のようにそれらすべてが悲しいんだ» (Я так радий тебе бачити, але мені сумно від усього цього, ніби так і повинно бути). Це надає загальній атмосфері пісні тривожного відчуття. Таким чином ми зрозуміли, що Йонедзу Кенці приділяє багато уваги саме сумним людським емоціям, і ці почуття можна знайти у всіх піснях про кохання.

Далі пропонуємо оглянути тему «Я і суспільство» в творчості Йонедзу Кенці. У двох піснях («感電» та «Loser») автор звертається з докорами суспільству. В цих піснях автор критикує суспільство, тому в них ми можемо знайти важливі повідомлення, які автор хоче передати японцям. Ключовими фразами в цих піснях ми виділили наступні: «愛されたいなら そう言おうぜ» («Якщо хочеш, щоб тебе любили, так і скажи» пісня «Loser») і «正論と暴論の分類さえ出来やしない街を抜け出して互いに笑い合う» («Давай разом посміємося, коли втечемо з міста, яке не розрізняє що добре, а що погано» в «感電»).

Великою є й тема «самопізнання» в піснях артиста. Ця тема з'являється у всіх піснях, згаданих вище. Унікальний стиль текстів Йонедзу полягає в тому, що його герої обирають певні події, які відбуваються в їхніх стосунках, і розповідають про їх почуття та реакції на ці події. Зокрема, у семи піснях використовується багато виразів на позначення емоційного болю та самотності. Ми можемо побачити наступні вирази:

一人が怖い僕 (Я боюся самотності);

寂しさの中にいる (Я перебуваю всередині самоти);

僕は負け犬 (Я невдаха);

いつもどおり一人 (Я як завжди один);

痛みは消えないままでいい (Нехай біль не буде проходити);

悲しみに雨曝し (Весь промоклий від дощів суму);

なぜかわけもないのに胸が痛くて (Чомусь болить моє серце) тощо.

Таким чином, тема самотності та суму можна вважати загальною темою усіх пісень Йонедзу Кенці.

Виходячи з вищезазначеного аналізу, у піснях Йонедзу Кенці ми знайшли унікальну спільну рису, а саме оспівування людських стосунків з емоційного аспекту та глибоке дослідження духовного світу людини. Оспівуючи людські стосунки, автор робить акцент на власних тривожних та сумних почуттях, тим самим звертаючись і до теми самопізнання.

2.3. Аналіз текстів інших японських артистів

Тепер, коли ми розглянули характерні риси Йонедзу Кенці, ми плануємо знайти такі риси і в інших японських виконавців, щоб довести, що оспівувані теми є актуальними не тільки в творчості одного японського автора, а є спільними для більшості японських виконавців. Таким чином ми можемо визначити головні ідеї, які зараз цікавлять японське суспільство. Для цього дослідження було обрано десять найкращих співаків з чарту Billboard, проаналізовано їхні найпопулярніші пісні та описано їхні характеристики. [4] Метод аналізу полягає у виокремленні ключових слів, які описують основну тему кожної пісні. На основі цього ми спробували виділити найголовніші теми, які висвітлюються в цих піснях.

Хоча в японських чартах представлені співаки різних жанрів, це дослідження розглядає лише творчість поп-виконавців, подібних до Йонедзу Кенці, і не враховує творчість айдолів Jpop. Діяльність айдолів не обмежується лише музикою, а й включає загальну розважальну діяльність, тобто участь у телепрограмах та різноманітних заходах, тому причини їхнього потрапляння в чарти можуть дещо відрізняються від причин потрапляння в чарти інших артистів. Це робить порівняння їхньої творчості складнішим. Тому ми обрали 10 виконавців та їх найбільший хіт, який може їх характеризувати. Серед цих 10 пісень ми визначили наступні теми:

- сумне кохання (4 пісні: HIGE DANdism (Pretender), Yoasobi (夜にかける), Backnumber (高嶺の花子さん), Eito (香水));
- щасливе кохання (2 пісні: あいみょん (マリーゴールド), 菅田将暉 (間違い探し));
- самопізнання (5 пісні: King Gnu (白日), Lisa (紅蓮華), Mrs. Greenapple (インフェルノ), ヨルシカ (ただ君に晴れ), 菅田将暉 (間違い探し)).

Виконавці (включно з гуртами) наведені вище – являються одними з найпопулярніших музичних виконавців в Японії, а слова в дужках - назви їх пісень. Це пісні, які вважаються візитними картками кожного з цих співаків, мають найбільшу кількість завантажень на музичному сервісі Spotify. Саме через це ми припускаємо, що вони відіграють досить велику роль у сучасній японській поп-культурі, тим самим впливаючи на японське суспільство. Тому зараз ми будемо розглядати ці пісні та їх теми більш детально.

По-перше, тема «сумного кохання» зумовлена появою двох персонажів у пісні, а саме 「僕」 та 「君」 («я» і «ти»), які розповідають нам про свої сумні почуття відносно один одного або ж один з цих героїв намагається передати ці почуття іншому. Якщо ми подивимось на чарт Billboard, чотири з десяти пісень у ньому містили такі теми, як розставання і нерозділене кохання. У текстах цих пісень переважають негативні вирази (наприклад: 戻りたいとかは思わない (я не планую повертатися)、続きはない (у нас немає продовження)、好きになることはありえない (я не зможу закохатися) тощо) та слова, що описують болючі почуття (наприклад: 痛い (мені боляче)、辛い (тяжко)、寂しい (самотньо) тощо). Якщо розглядати кожен пісню більш конкретно, можна побачити вирази, які розкривають теми пісень: 「グッバイ、君の運命の人は僕じゃない」 - «Прощай, я не

той, хто створений для тебе» (Pretender); 「さよなら、君は優しく終わりへと誘う」 - «Прощай, ти ніжно підводиш мене до кінця» (夜にかける); 「君から見た僕はきっとただ友達の友達」 - «Для тебе я скоріше за все просто далекий знайомий» (高嶺の花子さん); 「君は素敵な人だけど・・・僕がフラれるんだ」 “Ти чудова людина, але ... Ти мене покидаєш” (香水). Звідси ми можемо побачити високий відсоток зацікавленості японських виконавців до сумних почуттів, особливо до сумного кохання. З цього ми можемо припустити, що ці теми цікавлять і японське суспільство також.

Перейдемо до другої тематики, тематики «самопізнання», яка присутня в п'яти піснях. У піснях на цю тему не з'являється друга особа, і розповідь завжди йде від першого лиця. У текстах цих пісень часто з'являються питання сенсу життя та самоаналізу. Слова з найбільшою частотою використання - 命 (життя)、人生 (людське буття)、夢 (мрія). Використовуючи ці слова, головний герой глибоко розмірковує про сенс життя і доносить до слухача свої думки про людське існування. Наприклад, 「僕らの歩き慣れていた道はどこだ」 - «Де та дорога, до якої ми так звикли» (イヌフェルノ); 「変わっていけるものは俺だけ」 - «Єдине, що може змінитися - це я» (紅蓮華); 「今の僕には何ができるの？」 - «Що я можу зараз зробити?» (白日). Ми бачимо, що завдяки риторичним запитанням та логічним роздумам, які виражаються в тексті, слухачі можуть спостерігати за способом мислення персонажів. Крім того, такі слова, як 運命 - «доля», 思考 - «мислення», 自分自身 - «я», 生きる - «жити», хоч зустрічаються в піснях не найчастіше, проте присутні в кожній пісні на тему «самопізнання». Ці слова показують філософський характер пісні та змушують слухача замислитися над певними речами.

У пісні Суді Масакі (菅田将暉) під назвою 《間違い探し》 присутні дві теми 自己反省 (самоаналізу) та 恋愛 (кохання). У тексті пісні персонаж 僕 (я) розмірковує про сенс свого життя, використовуючи такі вирази, як 「間違いのほうに生まれてきたような気でいた」 - «Я відчував, що народився не на тій стороні» та 「間違いか正解かどうでもよかった」 - «Мені було байдуже, правий я чи ні». Водночас, герой згадує і свої любовні стосунки з персонажем 君 (ти), використовуючи вираз 「君の目が貫いた僕の胸をまっすぐ」 - «Твої очі проткнули мої груди наскрізь» тощо. Іншими словами, можна побачити, що і Йонедзу Кенці, і інші японські виконавці, такі як Суда Масакі, у своїх піснях схильні роздумувати про суть життя, одночасно згадуючи в текстах коханих та близьких їм людей, роздумуючи і про стосунки з ними.

Наступний твір, який ми хочемо розглянути – це 「マリーゴールド」 співачки あいみょん, в якій розкривається тема щасливого кохання. У тексті пісні використано багато дієслів теперішнього часу, що вказують на тривалість романтичних стосунків до нашого часу. У пісні також напряду використовується багато виразів про кохання: 「アイラビューの言葉じゃ足りない」 - «слів «Я тебе люблю» недостатньо», 「キスして」 - «поцілуй мене», 「幸せだ」 - «я щаслива» 「大好きさ」 - «я люблю тебе», 「恋しい」 - «я сумую за тобою». З цього ми можемо зробити висновок, що в цій пісні головний герой у формі діалогу зі слухачем прагне передати свої почуття коханій людині.

Остання пісня даного дослідження, 「ただ君に晴れ」 від співачки ヨルシカ присвячена спогадам про дитинство та діалогу головного героя з самим собою, завдяки чому ми класифікували тему цієї пісні також як «самоаналіз». У тексті пісні протиставляються два слова: 大人 (дорослий) та 夏 (літо). Наприклад, у виразі 「追いつけないまま大人になって」 - «Я

став дорослим, так і не зумівши наздогнати..», ми можемо побачити почуття жалю головного героя відносно того, що він швидко став дорослим. А от у виразах про літо ми бачимо радісні та світлі почуття: 「記憶の中はいつも夏の匂いがする」 - «У моїй пам'яті завжди пахне літом», 「空がまた青い夏」 - «Літо, в якому небо знову стане блакитним» та 「君のポケットに夜が咲く」 - «У твоїй кишені цвіте ніч». Тут ми бачимо, що в тексті з'являється ще один герой, 君 (ти), з яким головний персонаж веде діалог. З цього можна сказати, що і в цій пісні виконавець робить акцент на роздумах про своє життя та відносинах з іншими людьми.

Підсумовуючи усе вище сказане, можна зробити наступний висновок: японська популярна музика зосереджується на внутрішньому світі людини та роздумах про власні почуття та переживання (душевний біль, кохання, ностальгічні спогади). Ці риси притаманні усім 10 виконавцям, які були досліджені в даному підрозділі, а також Йонедзу Кенші, про якого було згадано в попередніх підрозділах. Ми змогли виявити, що внутрішній світ «Я» є дуже важливим для японських виконавців. Вони зосереджуються здебільшого на почуттях головних героїв і роблять акцент на складних емоціях та душевних переживаннях більше, ніж на радісних почуттях. В багатьох піснях поєднуються декілька тем (наприклад, самоаналіз та кохання), що й не дивно, оскільки усі ці теми сходяться до єдиного питання – пошуку себе.

У більшості пісень присутні риторичні запитання, звертання до другої особи (君、あなた), художні епітети тощо. За допомогою простого розмовного мовлення тексти пісень сприймаються як близькі до власного повсякденного життя, а за допомогою займенників другої особи виконавцям вдається створити діалог зі слухачами, від чого ці пісні сприймаються ще ближче.

Ці характеристики можна пояснити особливостями японської культури, в якій важливу роль грає внутрішній світ людини, а особливо внутрішня гармонія. Хоча ці традиції беруть свій початок ще з давніх часів, ми можемо побачити, що сучасна японська культура досі має зв'язок з ідеями минулого. Хоча ця культура і видозмінилася, ідея внутрішнього «Я» та пошуку себе все ще залишається ключовою в японській музиці. Так само ми можемо спостерігати як змінюється з часом японська мова, проте її функції передачі внутрішнього світу іншим залишаються незмінними.

ВИСНОВКИ

У ході даного дослідження було визначено, що музичні тексти відіграють важливу роль в культурному контексті будь-якої країни. Звідси ми визначили необхідність більш детального вивчення та розбору цих текстів з точки зору лінгвістики, оскільки результати таких досліджень можуть допомогти нам поглибити знання в структурі та особливостях мови, якою написані музичні тексти. Таким чином ми в даній роботі зосередилися на особливостях музичних текстів, написаних японською мовою, щоб виокремити особливості цієї мови.

На базі попередніх досліджень ми змогли визначити, що текст японських популярних пісень змінювався під впливом епохи та суспільства. У попередніх дослідженнях було визначено, що автори японських пісень не приділяють велику увагу значенню тексту, акцентуючись більше на мелодії; а серед лексики найбільше всього використовується нейтрально забарвлена лексика. Проте в даному дослідженні ми отримали нові результати, які спростовують цю думку. Про це буде детальніше вказано нижче.

Для того, щоб відобразити особливості текстів японської популярної музики, у цьому дослідженні була проаналізована творчість одного японського виконавця, Йонедзу Кенші. Метод дослідження полягав у аналізі слів текстів пісень за допомогою сервісу під назвою “Webchamame” з використанням морфологічного аналізу, на основі якого були визначені характеристики японських пісень та тематики, що висвітлюються в них. Характеристики пісень Йонедзу Кенші також порівнювалася з піснями інших японських виконавців, задля більш конкретного визначення особливостей саме японський текстів.

В результаті дослідження було отримано наступні результати:

У піснях Йонедзу Кенці увага зосереджується на міжособистісних стосунках, в них головний герой досліджує свою роль як члена суспільства. Навіть у піснях про кохання проглядаються філософські ідеї.

Використовуючи займенники першої та другої особи, автор концентрується на своїх відносинах з оточуючим світом. Він додає емоційно забарвлені фрази, через які намагається дослідити духовний світ людини. Автор більше робить акцент на негативних емоціях, а саме на сумних почуттях людини. Таким чином автор піднімає питання життя людини та самопізнання.

Так само як і Йонедзу Кенці, інші десять авторів, які були досліджені в даній роботі, у своїх піснях піднімають питання внутрішнього світу та гармонії людини, використовуючи велику кількість фраз на тему почуттів та переживань (душевний біль, кохання, ностальгічні спогади).

Підсумовуючи усе вище сказане, ми можемо зробити наступні узагальнюючі висновки:

- для японських митців характерна увага до емоційних аспектів людської особистості та зображення духовного світу. Емоційні вирази дуже поширені в японській піснях, передаючи слухачеві повідомлення про те, як людські стосунки впливають на внутрішній світ, тим самим ці пісні змушують слухачів задуматися та переосмислити себе;
- тема людських стосунків відіграє важливу роль в японській ліриці, і освітлення цієї теми можна знайти майже у всіх текстах пісень;
- японська лірика не виражає роздратування чи насильства, використовує ввічливу мову і більше зосереджується на емоціях;
- щодо почуттів, то було виявлено, що японські співаки набагато частіше висловлюють смуток та переживання, а ніж нейтрально забарвлені слова;

- було визначено, що в порівнянні із японською популярною музикою 20 століття, сучасні виконавці надають значно більшу роль змісту пісні, висвітлюючи в них глибокий внутрішній світ людини.

Таким чином, можна підтвердити, що популярна музика змінилася з точки зору змісту з моменту її появи в Японії. Той факт, що в японській музиці з'являються нові унікальні теми, може свідчити про те, що ці теми стосуються питань, близьких сучасному японському суспільству.

Хоча в цьому дослідженні було проаналізовано творчість 11 японських популярних виконавців (Йонедзу Кенші та 10 інших, взятих з чартів Billboard) і вдалося зафіксувати характерні риси, проте ми розуміємо, що популярна музика включає набагато більше унікальних артистів, аналіз яких міг би змінити результат даного дослідження. Хоча ми і змогли зафіксувати певні особливості японських пісень, проте ми не змогли показати причини цих особливостей у цьому дослідженні. Зважаючи на ці проблеми, ми хотіли б і надалі зосереджувати увагу на японських виконавцях і проводити подальші поглиблені дослідження сучасної японської популярної музики.

АНОТАЦІЯ

〈要旨〉 この論文は、現代日本のポピュラー音楽の特殊性を探ること、すなわち、日本の音楽テキストとそのテーマの違いを明らかにすることを目的としている。ポピュラー音楽というのは様々なジャンルを含み、移り変わりが速い音楽である。ポピュラー音楽と呼ばれるものは多くの国に存在するが、国によってその特徴が異なるため、本研究では現在日本におけるポピュラー音楽の歌詞に注目し、その特徴を捉えてまとめる。まず、現在有名である米津玄師という歌手の10曲の歌詞を形態素解析、つまり歌詞を最小単位に分けて最も重要な情報を取り出すという方法で分析した。その方法で歌詞の重要なキーワードを定め、独特な言葉遣い、テーマと歌手が伝えているメッセージという視点から特徴をまとめた。次に、日本と世界の有名なアーティストの作品について調べ、曲のテーマなどの特徴を比べることにより日本独自の特徴をさらに調査した。結果としては、日本の歌手は人間の内面世界にさらに注目し、哀情を表す表現と哲学的な問題を取り上げる表現が多いということがわかった。

〈キーワード〉 ポピュラー音楽、米津玄師、歌詞、形態素解析、曲のテーマ、内面世界

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Лукіяничук І. В., Розгон В. В. (2021) *Лінгвістичний розбір*, с.7. Відновлено з <https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/123456789/14336/1/LINHVISTYCHNYI%20ROZBIR.pdf>
2. Almeida De I., Uchida U. (2018) *Examining affective valence in Japanese and Brazilian cultural products: an analysis on emotional words in song lyrics and news articles*. Psychologia. P. 175-176 Retrieved from https://www.jstage.jst.go.jp/article/psysoc/61/3/61_2019-A103/_pdf/-char/ja
3. Billboard-Japan (2020) *'Billboard Japan Annual Ranking Announced'*. Retrieved from <https://www.billboard-japan.com/special/detail/3039>
4. Billboard (2020) *Year-end charts Top artists*. Retrieved from: <https://www.billboard.com/charts/year-end/2020/top-artists>
5. T. B., Laura S. S. (2021) *When words matter: A cross-cultural perspective on lyrics and their relationship to musical emotions*. p.653. Retrieved from <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/03057356211013390>
6. Juslin, P. N., Lijeström, S. (2008). *Emotional reaction to music in everyday life: Music, listener, and situation*. Emotion, 8, p.668-683.
7. Kovaleva O. (2014) *Lyrics of popular foreign songs as a source of linguocultural knowledge for a foreign language immersion*. p.22-23. Retrieved from <http://genproedu.com/paper/2014-04/018-023.pdf>
8. Miyamoto Y., Ma X. (2011) *Dampening or savoring positive emotions: A dialectical cultural script guides emotion regulation*. Emotion, 11(6), p.1346-1357
9. Morling, B., Lamoreaux, M. (2008). *Measuring culture outside the head: A meta-analysis of individualism-collectivism in cultural products*. Personality and Social Psychology Review, 12, p.199–221.

10. Rothbaum, F., Tsang, B. Y. (1998) *Lovesongs in the United States and China: On the nature of romantic love*. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 29, p. 306–308
11. Spotify music platform (2023) Retrieved from <https://www.spotify.com/us>
12. The World Encyclopedia 2nd edition (1998), *Popular Music*, Heibonsha. Retrieved from <https://kotobank.jp/word/>
13. Webchamame, 各種 UniDic 使用した形態素解析解説ツール、参照リンク : <https://chamame.ninjal.ac.jp/>
14. 音楽ナタリ (2018年3月13日) 「米津玄師。「ハチ」から本名へ自分を描き切った「diorama」」、参照リンク : <https://natalie.mu/music/pp/yonezukenshi12>
15. 濱田 美和 (2005年) 「日本語学習の観点から見た日本の流行歌の語彙的特徴」 ページ : 13–28、参照リンク : <https://core.ac.uk/download/pdf/70324084.pdf>
16. 森 数馬 (2010年) 「日常の音楽聴取における歌詞の役割についての研究」 ページ : 131–137、参照リンク : <https://ir.library.osaka-u.ac.jp/repo/ouka/all/9601/2010mori.pdf>
17. 山崎 晶 (2020年) 「ポピュラー音楽の歌詞における意味内容の変化」 ページ : 1–11、参照リンク : <https://www.kbu.ac.jp/kbu/library/d-kiyo/kiyopdf/ningenken17-4.pdf>